

KÉPZŐMŰVÉSZET

KÉT FOTÓTÁRLAT

Fotógalleria, Újvidék: *Lennert Géza*

Lennert Géza a klasszikus művészi fényképezés ápolói közé sorolható. Ez olvasható le az általa alkalmazott technikáról, s ezt bizonyítja alkotásainak műfaji megoszlása is. Újvidéki tárlatán portrészorozatot, környezetfotókat mutatott be, de akadt olyan nem csoportosítható fényképe is, amely már inkább a magasabb szempontokra épülő zsurnalisztikai szabványhoz igazodott, esetleg fiktív helyzeteket rögzített.

A művészi fotózás hagyományos témáin belül két sorozatra kell felhívni a figyelmet. Elsősorban is arra az opusra, amely azonnali látásra is elárulja, hogy a szerző eredendően városi, urbánus lény, aki egyszerűsmind tudatában van annak a helyzetnek, s felismeri a városi lét- és életforma modern ellentmondásait, felsejülő csődjét. Itt kell hozzáfűzni, hogy a Lennert portrészorozatán megjelenő arcok már úgyszintén ennek a közegnek az „olvasatai”, a civilizációs torzulások és elferdülések metaforikus kivetítői, s bár arcvonásuk a maga egyediségében megkülönböztethetővé teszi őket, tekintetükből mégis kivétel nélkül ugyanaz a fáradt életérzés áramlik ki.

Számomra még ezektől is többet mondanak városi csendéletei, sivár tárgyfotói, melyekről immár hiányzik az emberi élet, ám a lefotózott tárgyak — Lennert egyéni látószögén át — a maguk szabványjellegével is hitelesen utalnak használóik magatartásformáira. Lennert egyik nagy lehetőségét éppen ezeknek a holt urbánus Gestaltoknak a továbbépítésében látom, mert már most megmutatkozott, hogy a szerző vérbeli „urbanozz” tud lenni. Figyelmet érdemelnek azok a környezetfotói is, amelyek a hagyományos és nagyrészt már elcsépelet vajdasági tájfényképezést egy új mozzanattal, tudniillik a természet, az ember a zárt emberi léttér szembeállításával viszik tovább, bizonyos zsurnalisztikai beütésektől sem mentesen.

Végül szólni kell a tárlat gyengébb részéről is, vagyis azokról a számban nem jelentős alkotásokról, amelyek — sztereotip gondolatmenetükkel és képi felépítésükkel — rontanak az összbenyomáson. Konkrétan, néhány impresszionista beütésű fényképről van szó, amelyek erőltetve elevenítik fel a klasszikus művészi fotó műfaji posztulátumát, a festőiségre való törekvést. Jelenlétükkel rontanak a bemutatott anyag összképén, s egyben elárulják, hogy szerzőjük még az útkeresés fázisában van, még nem tisztázta magában teljesen a fotómédiával szemben támasztott elvárásait. Nyilvánvaló, ugyanis, hogy egy ilyen tisztázás a *művészi fotó*

Lennert Géza: Kukák

kategóriájának feladását is jelenthetné. Távlatilag talán nem is indokolatlanul.

A MODERN MŰVÉSZETEK MÚZEUMÁNAK SALONJA, BELGRÁD: AZ ÚJ FOTÓ

Lassan már szokássá válik, hogy három jeles kiállítói intézményünk, a zágrábi Városi Múzeumok keretében működő Fotó-, Film- és Tévécsoport, a belgrádi Modern Művészetek Múzeuma és a maribori Rotovž kiállítócsarnok évente ismétlődő közös akcióval igyekezik felmérni az úgynevezett új fotó médiumának fejlődésében végbemenő legfrissebb változásokat. Mivel az ez év áprilisi kiállítássorozat immár sorrendben a harmadik, csak reménykedhetünk, hogy a hasonló, tájékoztató jellegű fotóbemutatókat a jövőben is rendszeresítik. Annál is inkább, mivel az idei tárlat — egyes kanadai és USA-beli alkotók műveinek bevonásával — nemzetközi rangra emelkedett.

Már az elején el kell mondani, hogy a kiállításon számban és terjedelemben az új fotó elméleti alapjait lefektető új művészeti gyakorlat képviselői jeleskedtek. Ezért paradoxonnak tűnhet, hogy számukra a fotómédium nem központi, csupán parciális kifejezőeszköz, s ilyen szellemben is viszonyulnak hozzá. Nevezetesen keveset vagy jóformán semmit sem adnak arra a végsőkéig aprólékos technikai megmunkálásra, amely nélkül a művészi fotózás jóformán meg sem lehetne. Céljuk, hogy egy adott

alkotói eszmét, szellemi üzenetet a legközvetlenebb eszközökkel tárjanak a néző elé, mit sem törődve a klasszikus művészet esztétikai felépítményével. Kidolgozatlan és esetleges, technikailag tökéletlen fotókat a nyers és durva punk rock zenével lehetne összevetni, amely elsősorban mondandójával, tartalmi töltetével, nem pedig lényegtelen formai elemeivel vált oly átütővé. Az új művészeti gyakorlat fotóhasználatába a belgrádi 143 csoport, a zágrábi *Podrum* csoport és vagy fél tucat egyéni szerző munkája nyújtott betekintést.

És míg a fentiek alkotásainak technikai tökéletlensége helyenként bántó lehet, a klasszikus művészi fényképezés, szellemiségének laposságával, tartalmi ürességével a másik végletbe csúszhat. Ezt a fotóágazatot ez esetben sajnos épp a vajdasági alkotók egy csoportja képviselte. Alkotásaik a vajdasági tájfotó változatai néven kerültek közönség elé. Nem tudni, hogy milyen célból, és milyen mércék alapján iktatták be őket a szervezők erre a szemlére, tény, hogy a fotók, a helyenként megcsillanó technikai fogásokat leszámítva, sem nyelvi, sem tartalmilag nem hoztak újat. Bebizonyosodott tehát, hogy a technikai, nemzeti felkészültség önmagában nem elegendő arra, hogy maradéktalanul és korszerűen igazodhasson korunk követelményeihez. Ha nem párosul megfelelő eszmeiséggel, a mesterségbeli tudás önmagában véve elsikkad, üres pufogtatássá válik, s megreked tulajdon doktrínáiban.

Az USA-beli alkotóknak köszönve láthattunk néhány, tartalmi-nyelvi szempontból egyaránt tökéletes és kiegyensúlyozott munkát is. Kellems meglepetésként hatott a zágrábi *Polet* nevű ifjúsági lap héttagú fényképészgárdájának anyaga. A *Polet* tudniillik — elsőként az országban — a fénykép javára lemondott arról az oldalfelületről, melyet más lapok túlnyomórészt a nyugati piac értéktelen képregényeinek tartanak fenn. A lap vizuális azonosításában, személyiségformálásában a fotó kapta a főszerepet, s ezeknek az alkotói lehetőségeknek köszönve a fiatal fotósoknak egy egész nemzedéke jelentkezett. Újságfotóikat szociális beütések jellemzik.

A belgrádi *Izgleđ* nevű csoport tagjai kivétel nélkül a polaroid fényképezés elkötelezettjei, s egyben ennek a fiatal fotótechnikának első hazai protagonistái. Nekik és a kanadai polaroid-művészeknek köszönhetően ez az aránylag még ismeretlen fényképezési eljárás hangsúlyozott helyet kapott a válogatásban, sőt bátran mondható, hogy általuk a polaroid végleg betört, a hazai művészeti közegbe. A tárlaton, melyet végül is az ellentmondások és a hallgatólagos polémiaik jellemeztek, helyet kapott még a tudományos kutatómunkában honos alkalmazott fénykép.

SZOMBATHY Bálint